

Stockholm den 31 oktober 2025

Justitiedepartementet
ju.remissvar@regeringskansliet.se
ju.L4@regeringskansliet.se
Översänds endast per e-post

**Remissyttrande över betänkandet Ett nationellt
förbud mot tiggeri (SOU 2025:83) –
dnr Ju2025/01510**

**1 CENTRUM FÖR RÄTTVISA AVSTYRKER
UTREDNINGENS FÖRSLAG**

- 1.1 Centrum för rättvisa är en ideell och oberoende stiftelse med uppdrag att värna skyddet för enskildas grundläggande fri- och rättigheter genom rättsprocesser, utbildning och opinionsbildning. Centrum för rättvisa har som remissinstans inbjudits att lämna synpunkter på förslagen i det rubricerade betänkandet.
- 1.2 Centrum för rättvisa noterar inledningsvis att utredningens bedömning är att ett nationellt förbud mot tiggeri inte bör införas (se betänkandet s. 140 ff.). Utredningen har dock oavsett ställningstagande i sak, i enlighet med sitt uppdrag, lämnat ett förslag på hur ett nationellt förbud mot tiggeri skulle kunna utformas (se betänkandet s. 142 ff.).
- 1.3 Centrum för rättvisa *avstyrker* utredningens förslag avseende utformningen av ett sådant förbud, eftersom det inte framstår som

förenligt med Sveriges åtaganden enligt Europakonventionen.
Skälen för detta utvecklas i det följande.

2 EUROPADOMSTOLENS PRAXIS BEGRÄNSAR MÖJLIGHETERNA ATT KRIMINALISERA TIGGERI

2.1 Europadomstolen har, som utredningen korrekt konstaterar, under senare år meddelat två avgöranden som avser nationella kriminaliseringar av tiggeri: *Lacatus mot Schweiz* och *Dian mot Danmark*. Av avgörandena framgår följande.

- Möjligheten att tigga skyddas av rätten till privat- och familjeliv enligt artikel 8 i Europakonventionen, i vart fall om det sker för att säkra tiggarens försörjning och överlevnad (se *Lacatus mot Schweiz*, p. 57–59).
- Tillämpning av ett straffrättsligt tiggeriförbud utgör i sådana situationer ett ingrepp i rätten till privat- och familjeliv enligt artikel 8 i Europakonventionen (se *Lacatus mot Schweiz*, p. 91).
- Ett tiggeriförbud kan samtidigt anses tjäna ett legitimt intresse om det till exempel syftar till att stävja oordning och exploatering av människor (se *Lacatus mot Schweiz*, p. 95–98).
- Ett generellt förbud (”blanket ban”) mot tiggeri anses dock oproportionerligt och därmed oförenligt med artikel 8 i Europakonventionen (se *Lacatus mot Schweiz*, p. 101–115).

2.2 Av avgörandena framgår alltså att inte varje form av förbud mot eller begränsning av tiggeri eller penninginsamling skulle vara oförenligt med Europakonventionen. Avgörandena talar snarare

för att ett tiggeriförbud kan antas vara proportionerligt och förenligt med artikel 8 i Europakonventionen om det är antingen:

- a) Avgränsat till ”påträngande tiggeri” (”intrusive begging”) (se *Lacatus mot Schweiz*, p. 102 och 113 samt *Dian mot Danmark*, p. 55).
- b) Avgränsat till ”icke-nödvändigt tiggeri”, det vill säga tiggeri som inte sker för att säkra tiggarens försörjning och överlevnad (se *Lacatus mot Schweiz*, p. 59, 107 och 115 samt *Dian mot Danmark*, p. 53 f.).
- c) Avgränsat till vissa särskilt utpekade platser eller tidpunkter (se *Lacatus mot Schweiz*, särskilt yttrande av domaren Ravarani, p. 12 samt *Dian mot Danmark*, p. 55).
- d) Avgränsat till tiggeri som sker inom ramen för organiserad brottslighet inom kriminella nätverk; dock inte nödvändigtvis om det träffar offer för trafficking (se *Lacatus mot Schweiz*, p. 102 och 112 samt särskilt yttrande av domaren Ravarani, p. 7).
- e) Ett förbud som inte leder till straffrättsliga påföljder (se *Lacatus mot Schweiz*, p. 108).

3 STRAFFSTADGANDET I FÖRSLAGET FRAMSTÅR INTE SOM FÖRENLIGT MED EUROPADOMSTOLENS AVGÖRANDE OM TIGGERI

- 3.1 Utredningen föreslår ett straffstadgande som kriminaliserar penninginsamling på *allmän plats* om den sker för den insamlandes egen eller för dennes familjs försörjning. Brottet

föreslås införas i brottsbalken. Straffet för den som bryter mot regeln föreslås vara böter. (Se betänkandet s. 142 ff.)

- 3.2 Det straffstadgande som utredningen föreslår är alltså inte uttryckligen avgränsat till ”påträngande tiggeri” (se p. a) ovan). Här kan konstateras att det redan finns straffstadganden som avser till exempel förargelseväckande beteende eller ofredande, och att det föreslagna straffstadgandet inte förutsätter att någon störning för andra uppstår utan snarare kriminaliserar tiggeri som sådant.
- 3.3 Det föreslagna straffstadgandet är inte heller avgränsat till ”icke-nödvändigt tiggeri”, det vill säga tiggeri som inte sker för att säkra tiggarens försörjning och överlevnad (se p. b) ovan). Här kan tvärtom konstateras att straffstadgandet uttryckligen tar sikte på penninginsamling som sker för försörjningsändamål.
- 3.4 Det föreslagna straffstadgandet är slutligen inte avgränsat till tiggeri som sker inom ramen för organiserad brottslighet inom ett kriminellt nätverk (se p. d) ovan) eller på så sätt att det inte kan ge upphov till straffrättsliga påföljder (se p. e) ovan).
- 3.5 I det senare hänseendet kan konstateras att det bötesstraff som det föreslagna straffstadgandet föreskriver också enligt svensk rätt kan omvandlas till fängelse om bötesbeloppet inte betalas (se utredningen s. 146), samt att det i normalfallet får anses osannolikt att den som åtalas för tiggeri har tillräckliga ekonomiska medel för att betala av ett utdömt bötesbelopp.
- 3.6 Straffstadgandet är alltså ett generellt tiggeriförbud som omfattar allt tiggeri som sker på allmän plats för försörjningsändamål.

3.7 Frågan är därmed om förbudet kan anses vara tids- eller rumsmässigt avgränsat på så sätt att det kan anses proportionerligt utifrån Europadomstolens praxis (se p. c) ovan).

3.8 Centrum för rättvisas bedömning är att så inte är fallet. Avgränsningen till ”allmän plats” i det föreslagna straffstadgandet kan inte anses motsvara en sådan avgränsning i tid eller rum som Europadomstolen avsett i sin praxis, eftersom det omfattar i princip alla platser där tiggeri sker. I *Dian mot Danmark* godkändes en rumsmässig avgränsning som specificerade vissa typer av allmänna platser (som gågator, stormarknader och i kollektivtrafiken), med uttrycklig hänvisning till att det ändå möjliggjorde tiggeri på andra platser i samma stad, förutsatt att tiggeriet inte skedde ”i ett personligt bemötande som är till besvär för allmänheten” (se *Dian mot Danmark*, p. 55). Detta är alltså inte fallet med det föreslagna straffstadgandet.

3.9 Det föreslagna straffstadgandet kan alltså inte anses vara avgränsat på ett sådant sätt att det kan antas uppfylla kravet på proportionalitet som uppställts i Europadomstolens praxis avseende artikel 8 i Europakonventionen.

4 UNDANTAGET FÖR ”RINGA BROTT” I FÖRSLAGET FRAMSTÅR INTE SOM EN LÄMPLIG AVGRÄNSNING AV STRAFFSTADGANDET

4.1 Utredningen föreslår att straffstadgandet kompletteras med ett undantag i andra stycket som innebär att ansvarsfrihet ska gälla om gärningen med hänsyn till omständigheterna är att anse som ringa (se betänkandet s. 142 ff.).

- 4.2 Undantaget för ringa brott kan enligt vår bedömning inte anses innebära en avgränsning av straffstadgandet som innebär att det blir förenligt med Europadomstolens praxis. Det gäller framför allt med hänsyn till det starka kravet på legalitet vid utformning av strafflag, en princip som gör sig gällande med särskild tyngd när sådan lagstiftning, som i det här fallet, avses begränsa grundläggande fri- och rättigheter. Det är därför av stor vikt att förutsättningarna för straffansvar framgår direkt av lagtexten. Centrala avgränsningar av det straffbara området, i synnerhet sådana som krävs för att lagstiftningen ska vara förenligt med Europadomstolens praxis, bör alltså framgå av straffstadgandet.
- 4.3 Dessutom är straffstadgandet utformat på så sätt att det framstår som osannolikt att alla relevanta omständigheter enligt Europadomstolens praxis skulle kunna vägas in i bedömningen. Eftersom det föreslagna straffstadgandet uttryckligen tar sikte på tiggeri för försörjningsändamål bör det till exempel inte gå att betrakta som en förmildrande omständighet att tiggeriet skett för att säkra tiggarens försörjning och överlevnad – vilket dock är en omständighet som har ansetts vara av central betydelse i Europadomstolens praxis (se ovan p. 2.1–2.2).
- 4.4 Slutligen framstår det som en otillfredsställande lösning att överlåta på domstolarna att se till att lagstiftningen blir förenlig med Europadomstolens praxis i det här fallet. Det kan antas bli svårt för domstolar och verkställande myndigheter att fullt ut genomföra den något komplexa avvägning som följer av Europadomstolens praxis från fall till fall i situationer där lagen ska tillämpas (se betänkandet s. 152, där det anges att rättstillämparen förväntas genomföra ”en proportionalitets-

bedömning i linje med vad som sägs i Lacatus-fallet” vid tillämpning av straffstadgandet). Det gäller särskilt med hänsyn till att Europadomstolens praxis är förhållandevis nytillkommen och antagligen kan komma att vidareutvecklas.

- 4.5 Sammanfattningsvis avstyrker Centrum för rättvisa alltså utredningens förslag avseende utformningen av ett nationellt tiggeriförbud.

Som ovan,

Fredrik Bergman Evans
Chef för Centrum för rättvisa

Föredraget av juristerna Helena Myrin och Fredrik Bäärnhielm Thorslund